

Tisztelt gyászoló Család,
végső búcsúra összegyűlt gyászoló Kollégák, a külföldi diplomáciai missziók képviselői,
Tanítványok, Doktoranduszok, Egyetemi Hallgatók!

2016. november 19-én méltósággal viselt, súlyos betegség után, életének 74. évében elhunyt Anderle Ádám Professzor. Súlyos, pótolhatatlan veszteség érte a Szegedi Tudományegyetemet, a Bölcsészettudományi Kart, a Hispanisztika Tanszéket, a Magyar Tudományos Akadémiát, a hazai és külföldi hispanista és latin-amerikanista oktatókat, kutatókat. Szeretett és tisztelt kollégánkat, barátunkat, mesterünket veszítettük el, aki professzor emeritusként is tele volt kutatási tervekkel, programokkal, s még életének utolsó heteiben is nyomon követte pályatársai, tanítványai szakmai munkásságát. Több évtizeden át megszoktuk, s ez még a legutóbbi évekre is igaz, hogy hazai és külföldi konferenciák szervezője, motorja, előadója volt. Nagyformátumú, nemzetközi hírű, a tengerentúl is jól ismert tudóstól, tudományszervezőtől, felejtethetetlen Kollégától és a nagyszerű Professzortól búcsúzunk most kollegái, tanítványai. Anderle Ádám elhunytával a magyar hispán-latin-amerikai kutatás történetében egy, a nevével fémjelzett korszak ért véget.

Barátai, munkatársai és tanítványai hónapok óta aggódással figyelték heroikus, nagy akaraterejével viselt küzdelmét a betegséggel. Mély tisztelettel és őszinte szeretettel figyeltük azt, hogy milyen fegyelmezetten, vasakarattal dolgozott tovább. Utolsó erejéig dolgozott, kötetet szerkesztett, telefonált, levelezett a tőle megszokott óriási teherbírással, igen magasra állítva aszakmai-emberi mércét maga és kollegái számára. Megajándékozott bennünket szakmai tudásával, dinamikus életszemléletével, rendkívüli problémaérzékenységgel s kutatói ötletgazdagságával. Széleskörű érdeklődése, számos külföldi tanulmányútjának tapasztalatai, világlátottsága segítették abban, hogy követendő példaként tekintettek rá kollegái, hallgatói, doktoranduszai.

Életpályájára tekintve kijelenthetjük, hogy jól gazdálkodott a sorstól kapott talentumokkal, megsokszorozta azokat. És azoknak is segített megsokszorozni a magukét, akiknek továbbadta tudását, többek között közel kéttucatnyi általa vezetett doktorandusznak. Kiváló képességeinek, hihetetlen munkabírásának köszönhetően gyorsan haladt felfelé, nemcsak az egyetemi, hanem a nemzetközi elismertség ranglétráján is. Számára mindig is a nemzetközi kutatás magas színvonala volt a mérce, amit jól tükröznek külföldi tanulmányútjai, a külföldi egyetemek meghívásai. Tudott csapatot vezetni, csapatban, de egyedül is dolgozni, ezt igazolják a magyar és spanyol nyelvű tanulmányai, a tanulmánykötetek, valamint monográfiái is. Tisztelgünk az előtt is, hogy számtalan tudós grémium, szakmai szervezet iniciátora, irányítója volt. Rendkívül kiterjedt és eredményes munkásságát hazai és külföldi díjakkal, kitüntetésekkel ismerték el.

Anderle Ádám pályafutásában kétszer került komoly szakmai-emberi próbatétel, kihívás elé, de mindkét alkalommal akaratereje s kiváló nemzetközi beágyazottsága segítették. Az első nagy kihívás 1971-ben érte, Wittman Tibor professzor igen korai, 49 évesen bekövetkezett halálakor, amikor Anderle Ádám még csak 28 éves volt s úgy tűnt a fiatal kutató teljesen magára maradt a wittmani örökséggel. Erről az időszakról maga így nyilatkozott: „*Két, kellő időben (1973, 1974/75) kapott hosszú ösztöndíj (Kuba, Peru), már Wittman professzor halála után, segített lendületben maradni. Közben Wittman külföldi tudós barátainak állandó támogatását is élvezhettem, konferenciameghívásokkal, publikációs lehetőségekkel, könyvkiadásokkal.*”

Wittman Tibor halála után a nemzetközi tudományos kapcsolatháló stabilizálta Anderle Ádám szakmai jövőjét. Ezt a bizalmat később Anderle Ádám az akkori nyugat-európai nagy hispanista-latin-amerikanista „öregeknek”, Wittman professzor barátainak-kortársainak, az akkoriban éppen nagy fellendülését élő nemzetközi szervezetnek, az Asociación de los Historiadores Latinoamericanistas en Europa, vagyis az AHILA alapítók generációjának bőkezűen meghálálta. Az 1984-ben Szegednek (Magyarországnak) és személyesen a fiatal Anderle Ádámnak megszavazott VIII. AHILA Kongresszus megszervezésének joga

megelőlegezett bizalmat, elismerést s persze nagy kihívást is jelentett. Így utólag is visszatekintve az 1987-es szegedi AHILA VIII. Kongresszus a legjobb kongresszusok közé tartozott. Büszke volt erre, ahogy arra is, hogy 1987-ben az AHILA elnökövé választották, miközben Európa s a világ Kelet-Nyugat megosztottsága fennállt. Ekkor 44 éves volt s egészen biztos, hogy magasba ívelő pályafutásának egyik legfontosabb állomása volt ez az időszak.

A másik nehéz időszaka Anderle Ádámnak a 80-as évek legvége, a 90-es évek eleje volt, ugyancsak őt idézve: „*Sok konfliktust vállaltam ekkor fel. És sok okom lett, hogy elkezdjek félni. Ezért (AHILA- F. F.) elnökként európai társaságunk segítségét kértem: ... egy három hónapos spanyol ösztöndíj után göttingeni vendégprofesszornak mentem el. A rendszerváltás már ott ért. A rendszerváltás után pedig, egy rövid kísérletet követően, kiléptem a politikából. A (Latin-Amerika – F. F.) kutatócsoportból hispanisztika tanszéket szerveztem (1993-ban), s az egyetemi doktori képzés új rendszerének létrehozásában vettem részt.*”

Amikor 2003 szeptemberében az általa alapított Hispanisztika Tanszék az alapítás 10. évfordulóját ünnepelte, úgy gondolom, - visszaemlékezve erre az ünnepségre - , hogy elégedett lehetett. Tudta, hogy az 1982-ben alapított Latin-Amerika Kutatócsoport után egy olyan szervezeti egységet hozott létre, amely 10 éves működése során beágyazódott a magyar felsőoktatás rendszerébe és a nemzetközi kapcsolathálóba. S az egykori szegedi Latin-Amerika Kutatócsoportban dolgozók, vagy a szorosan ahhoz kötődő kutatók Veszprémben, Kaposvárott, Pécsen, Budapesten kiszélesítették az ibero-amerikai világgal foglalkozó egyetemi oktatók körét. A szegedi alma materből indulók révén új oktatási-kutatási centrumok jöttek létre, s ezek együttes hatásaként szerte az országban kéttannyelvű gimnáziumokban a spanyolt, mint idegen nyelvet tanulók száma is megsokszorozódott. Ezt a kedvező folyamatot ismerte fel a spanyol kormányzat is, amikor úgy döntött, hogy Magyarországot is beilleszti abba a sorba, hogy Budapesten Cervantes Intézetet állít fel, melynek ünnepélyes átadása Fülöp Asztúria hercege trónörökös és felesége 2004. szeptemberi látogatásához kötődik. Magyarország 2004-es európai uniós csatlakozásával pedig egészen új lehetőségek kínálkoztak az Ibériai-félsziget két országával történő kapcsolatbővítésre. 2005-ben Mádl Ferenc köztársasági elnök madridi látogatásakor a magyar államfő személyes meghívottjaként helyet kapott a magyar delegációban Anderle Ádám is. A János Károly spanyol uralkodó által adományozott Katolikus Izabella Érdemrendet addigi kimagasló munkássága elismeréseként vehette át. Ekkoriban írta „*A magyar-spanyol kapcsolatok ezer éve*” című könyvét is, mely 2006-ban jelent meg, a spanyol nyelvű kiadása pedig 2007-ben „*Hungría y España. Relaciones milenarias*” címmel.

2008-ban Anderle Ádám 65. születésnapjára megjelent kötetben – „*Az identitás régi és új koordinátái*” – nemcsak a szakma hazai és külföldi képviselői tisztelegtek írásaikkal Anderle professzor előtt, hanem az ibér világ határain túli kérdésekkel foglalkozó magyar kutatók is tanulmányaikkal. S ez nagyon is híven tükrözte - valamint a Tabula Gratulatoria tekintélyes névsora is - Anderle Ádám széles tudományos kapcsolatrendszerét.

Anderle Ádám életművét tekintve joggal állíthatjuk azt, hogy olyan széles látókörű egyetemes történész volt, aki igen tág *tér- és idődimenziót* fogott át. Kutatásai *kronológiailag* a korai középkortól a máig, s a *globális térben* Perutól, Kubán, Spanyolországon át - az egyetemes történeti folyamatokba beágyazott - magyar történelemig vezették. Élesen emlékezetemben maradtak azok a beszélgetéseink, amelyekben újból s újból visszatért arra a gondolatra, hogy a magyar (és kelet-közép-európai) történészeknek, - amennyiben egyetemes történeti s ibériai, vagy éppen a távoli Latin-Amerikába átvezető témát kutatnak, egy nagy helyzeti előnyük van történészként: mégpedig az, hogy saját országunk s a régió viharos történelmi múltja, az elmaradottság élmény, a félperiférikus állapot egy sajátos érzékenységet ad számunkra. Anderle Ádám éppen ezt a meggyőződést képviselte, azaz amennyiben megfelelő forrásokat tár föl a magyar történész külföldi levéltárakban, akkor – akarva-akaratlanul itt Európa közepén szocializálódva – a félperifériakon-perifériakon elhelyezkedő országok, társadalmak múltja feltárása során nem köt bennünket, - magyar egyetemes történészeket - az imperiális anyaországi koloniális múlt, a világhatalmi ambíciók s pozíciók

történelmi béklyója. Anderle Ádám egész munkásságával ebben az irányban tevékenykedett, s ez egyik legfontosabb - megőrzendő - szellemi öröksége, hogy életművével oldotta a magyar történelmi tudat túlzott Európa centrikusságát. Mindvégig az vezette, hogy a széles európai s világdimenzió ne csak egy divatos szlogen legyen, hanem a magyar, az európai folyamatok-összefüggések tengerentúli, s így latin-amerikai kapcsolódásai, globális összefüggései feltárására törekedjünk.

Ebben a nyitott, probléma érzékeny „*egyetemes történelmi látószög*” szellemben sok tanítványt indított útjára, mondhatott magáénak: több tucatra tehető azon tanítványok, diákköri dolgozatot, diplomamunkát, doktori disszertációt készítőik száma, akiket tartalmas szakmai beszélgetések során kutatói kérdésekkel, célkijelölésekkel indított útjára. S közülük többeknek akár évek-re-évtizedekre meghatározta a tudományos érdeklődésüket, külföldi ösztöndíjas utakra biztatva őket, s ezzel gyakran a szakmai életútjuk alakulásának fő irányait is befolyásolta.

Kiváló pedagógus és tudományszervező volt, tanítványok sokaságát menedzselte eredményesen, külföldi tanulmányutakhoz, képzési és publikációs lehetőségekhez is juttatva őket. Éppen ezért mondhatjuk, hogy sikeres tehetséggondozást folytató kutatópedagógus, mester volt. Munkásságának valóban nagyon fontos részét képezte a tehetséggondozás nemcsak Szegeden, hanem országos szinten is: így az Országos Tudományos Diákköri Tanács Humán Tagozatának egyik irányítója, 1996 és 2002 között elnöke, majd tiszteletbeli elnöke, s 2002-től tagja volt az OTDT ügyvezető elnökségének is. A XXX. – 2011. áprilisában Egerben tartott – jubileumi OTDK Humán Tudományi Szekciója vaskos rezümé kötete előszavát Anderle Ádám írta, összefoglalva a 3 évtizedes diákköri mozgalom történetét, amiből egyúttal kiolvasható a mester credója, saját hitvallása is. „*A Hungaricumnak számító magyar tudományos diákköri mozgalom – hiszen ilyen típusú és ilyen széles merítésű egyetemi-főiskolai mozgalom létrejöttéről más országok esetében nincs tudomásunk – az 1950/51-es tanévtől ...bontakozott ki hazánkban. Az önképzést, elitképzést, tudósképzést szolgáló mozgalom a szuggesztív tudós egyéniségek, karizmatikus mesterek és az újat kereső fiatal hallgatók egymásra találásának terméke. A kiemelkedő tudósok és oktatók körül kialakult serkentő, őszinte légkör ösztönző ereje, a felfedezés, a saját eredmények örömét nyújtja a fiatal kutatóknak a mesterekkel való nyitott, demokratikus, kölcsönösen ható kapcsolat keretében.*” Anderle Ádám, a karizmatikus mester tudományos utánpótlást segítő munkásságát a mestertanár címmel és a Honoris Causa Pro Scientia aranyéremmel ismerték el.

Úgy vélem, nagyon jó tanár-tanítvány, majd kollegiális kapcsolatom volt Anderle Ádámmal. Közel állt hozzám. Elsőként végeztem el a Latin-Amerika története speciális képzést 1974-1977 között s ezt követően még sokan választották a két szakos tanári képzés mellett ezt a specializációt. Az Anderle Ádám által 1982-ben létrehozott Latin-Amerika Kutatócsoportban 1987-ig dolgozhattam vele együtt, többek közt a Szegeden 1987-ben megrendezett VIII. AHILA Kongresszus megszervezésében. Az együtt töltött évek során megtapasztaltam, hogy milyen hatalmas munkabírása volt, s amikor reggelente találkoztunk, akkor Ő már – korán kelőként – túl volt egy-két fontos levélen, tanulmányrészleten, olvasmányélményen. Soha nem fogom elfelejteni azokat a tartalmas beszélgetéseket, amiket Vele folytathattam 1987-ig, még szegedi éveim alatt, majd Pécsen, illetve azokon a nemzetközi konferenciákon – így például Liverpoolban, Sevillában, Cadízban, vagy éppen Madridban - ahol a volt keleti tömb országaiából a magyar hispanisták, Latin-Amerika kutatók delegációja – mindannyian tanítványai - a legjelentősebb csoportot jelentették.

E személyes s baráti légkörű találkozások, beszélgetések számomra-számunkra annyi fontos szakmai-emberi értékét villantották fel, hogy őszintén fájlalom-fájlaljuk, hogy ez már nem folytatódhat. Ez évben betegségéről többször beszélünk telefonon s csodáltam-csodáltuk óriási akarateréjét, küzdelmét s bizakodását. Harmadik klinikai kezelése előtt június 26-án egy emailt – egy You Tube-ról letöltött dallal – küldtem neki, az „EL CÓNDR PASA”-t Plácido Domingo tolmácsolásában, amire a következőket válaszolta bizakodóan: „*kedves dalom, a perui Ima Sumac-kal hallottam először. Ez is jó jel.*”

Tisztelt gyászoló Egybegyűlteket!

Anderle Ádám személyében nagyra becsült professzort, szakterületének kiváló művelőjét, jelentős egyetemi vezetőt, a hallgatók és doktoranduszok elismert és elhivatott oktatóját gyászoljuk. A szellem munkásának ősi vágya, hogy műveiben a neve fennmaradjon, hiszen talán ez az egyetlen útja annak, hogy elérhetjük a halhatatlanságot. Anderle Ádám Professzor igazi Mester volt, aki idősebb s fiatalabb tanítványain keresztül fog tovább élni. Most, hogy eltávozott közülünk, kollégáin, tanítványain áll, hogy örökségét, szellemiségét továbbvigyük és megőrizzük.

Tisztelt és szeretett Kollégánk, Mesterünk több évtizeden keresztül épített életművét a halál nem engedi már tovább bővülni. E nagyszerű életmű, alkotás azonban, melyet Anderle Ádám, a nemzetközi hírvé tudós létrehozott, nem tűnik el: kisugárzása, hatása biztosan tovább él elsősorban a hazai és külföldi pályatársakban, a kollégákban, a tanítványokban, az általa alapított, létrehozott szervezetekben, intézményekben, írásaiban, s abban az inspiráló kollegiális légkörben, amely őt élete végéig körülvette. S tovább él mindenekelőtt azokban a fiatal s idősebb kutatókban is, akik az ő kutatásai, eredményei mentén, az ő nyomdokán továbbhaladnak, és akik e nagyszerű művet továbbépítik. Nincs nagyobb tisztesség az utókor számára annál, mint részese lenni egy nagyszerű tudós és igaz ember életműve továbbfolytatásának. Ez adhat erőt és bátorítást a Család számára is, hogy szeretett családtagjuk alkotása, nemzetközileg is számottevő tudósi teljesítménye tovább fog élni.

Kedves Ádám!

Oktatók, doktoranduszok, hallgatók nevében most búcsúzunk Tőled! Köszönjük a sorsnak, hogy találkozhattunk Veled, hogy tanítványaid, munkatársaid és barátaid lehettünk. A szegedi tantermekből, a hazai és nemzetközi konferenciákról hiányozni fognak előadásaid, nem halljuk többé érveléseid. De mindezt megőrzi emlékezetünk és szívünk. Sikerral teljesítetted küldetésed a szűkebb és tágabb szakmai és emberi környezetben: életművedről elismeréssel szólnak szakmabeli kollégáid, hálás tanítványaid, akik elismertek és szerettek, és ezért emlékezni fognak Rád! Mindannyiunk számára, akik itt állunk a végső búcsúnál, fáj, hogy nincs már lehetőségünk elmondani, mennyire tiszteltünk, szeretettünk, milyen jó volt, hogy köztünk voltál. Nagyon szomorúak vagyunk, hiányozni fogsz s sokat köszönhetünk Neked.

Anderle Ádám európai és tengerentúli pályatársai, barátai nevében tolmácsolom az ő kérésüket: „*Descanse en Paz*”, „*nyugodjék békében*”. Jussi Pakkasvirta professzor, a Consejo Europeo de Investigación Social de América Latina, a CEISAL elnöke, Helsinkiből gyászközleményében az alábbiakat írta: „*Milyen szomorú hír ért el bennünket. Kifejezem személyesen és mint a CEISAL elnöke a nagy együttérzésemet egy nagy Kolléga elhunytá kapcsán. Az 1980-as években mestertanulmányokat folytató hallgatóként használtam Ádám könyvét: "Los movimientos políticos en el Perú", s sokat tanultam belőle. Tisztelgünk Anderle Ádám emléke előtt.*” .Stefan Rinke professzor, az AHILA elnökeként Berlinből fejezte ki részvétét: „*Az AHILA nevében mély együttérzésem küldöm a magyar kollégáknak. Anderle Ádám professzor személyében szervezetiünk nagy barátját és egy kiváló történészt veszítettünk el.*”

Őszinte fájdalommal osztozunk Enikő gyászában, s átérezzük Családod, rokonaid fájdalmát.

Szeretetünk, barátságunk, megbecsülésünk áldó szava kísérjen utadon az örökkévalóság felé!